

Úvod výborně charakterizuje hlavní témata práce a naznačuje důvody jejího členění do dvou hlavních částí. Totéž bohužel nelze říci o Závěru, jehož formulace často zůstávají méně srozumitelné. A to se v jednotlivých případech objevuje samozřejmě i v obou částech práce. Ještě se k této výtce vrátím konkrétně, celkově ale hodnotím práci jako velmi srozumitelně podaný přehled některých základních myšlenek fenomenologie. Je přesvědčivý tam, kde komentuje konkrétní citáty z Husserla, příp. z Patočkových výkladu Husserla, v první části, a pak z hlavních Patočkových spisů k fenomenologii tzv. třech pohybů lidské existence.

Hlavní teze se týká ústředního tématu práce, tedy pojetí světa v Patočkově filosofii. Tezi shrnují poznámky pod čarou č. 34 a 35, kde čteme nejprve, že ve „svém habilitačním spisu *Přirozený svět jako filosofický problém* označuje Patočka fenomenologický pojem světa vcelku neproblematicky jakožto funkci vědomí. Avšak toto přesvědčení postupně opouští, v rámci kritiky Husserlovi (sic) filosofie a na této kritice staví projekt asubjektivní fenomenologie.“ Pozn. 35 navazuje, že tezi o světě jako subjektivní funkci Patočka „v průběhu svého života ... markantně přehodnocuje“. To je rámec, v němž se pohybuje autor v první části práce, kde se kromě toho pokouší také argumentovat tím, že se „Patočka ... snaží rehabilitovat i určité fenomenální jádro předmětu, jakožto nezávislé na subjektu“(12). Tuto nezávislost pak David Ujčík charakterizuje jako „nezjevnou stránku“ vnitřního horizontu předmětu jako stránku „kladoucí odpor absolutnímu vyplnění“ (12). Když ovšem vzápětí charakterizuje Patočkovu ranou filosofii jako „hermeneutickou“, protože v kontaktu s cizotou vždy dochází k porozumění, a to díky prolnutí horizontů cizího a vlastního, z něhož nedokážeme nikdy vystoupit, pak se sice nejedná o absolutní vyplnění subjektivního mínění, ale také nelze mluvit o odporu, který by mohlo nezjevné jádro předmětu subjektivní zkušenosti klást. Korigovat je podle mě třeba obě části, jak tu první, o tom, že by vnitřní horizont implikoval nezjevnou stránku, nebo dokonce odpor předmětu. Pokud jde o druhou, hermeneutickou část, Patočka zná i cizost, která nepodléhá prolínání horizontů našeho rozumění, není to ale cizost předmětu. To jsou poznámky týkající se vedlejších motivů práce, mezi něž patří i následující úvahy a zkušenosti. Nově tu David Ujčík doplňuje Patočkovu filosofii postřehy pocházejícími od Gadamera, tam, kde píše o zkušenosti jako otevřenost nekonečnu (18, pozn. 53). Velmi pozoruhodný je také postřeh o pohledu druhého jako o tom, co „mi zpočátku zprostředkovává skutečnost“, a to ve spojení s citátem z Patočky, podle kterého: „Oblíčeji blízké bytosti, její výraz se stává obličejem světa, pohledem, který k nám obrací věci, tím, jak zjevující se věci se na mne „díívají.“(21)

Těmito myšlenkovými motivy, které dál nerozvádí a nepokouší se je dát do vzájemné souvislosti, ani výslovně do souvislosti s hlavní tezí o vývoji v pojetí světa, autor vybočuje z pouhého referování o tomto ústředním tématu u Patočky, příp. Husserla a Heideggera, tak jak se s nimi obvykle setkáváme, a obohacuje výklad o zajímavé nové aspekty.

Formální nedostatky práce má, uvádím, pro pořádek, několik příkladů, nikoli úplný výčet. Členění na Úvod, druhou a třetí část nepůsobí přehledně, kde je první část? Překlepů se ještě také najde v práci nemálo, ale to není podstatné, to se stane. Také by bylo dobré psát jednotně odkazy na stránky v poznámkách pod čarou.¹ Co ovšem stěžuje plynulou četbu práce, jsou překvapivě časté chyby v interpunkci, tak časté, že nejde o překlepy, ale buď o neznalost příslušných pravidel, anebo snad ještě o něco jiného. Nechám stranou věty, které jsou i tak srozumitelné, byť ne úplně

¹ V pozn. nejednotně str.255 nebo str. 255.

na první čtení,² a uvedu několik příkladů vět, kde chybné umístění čárek čtenáře zarazí: „Práce v primárním smyslu, se vždy týká tohoto zprostředkování mezi člověkem a světem.“(24) „Tento způsob lidského jednání, sebou nese určitou sebeprojekci člověka směrem do světa.“(25) „I v rámci druhého pohybu, může vystoupit vědomí smrti.“(26) apod.

Tolik k formálním výtkám, k nimž se autor může vyjádřit během obhajoby, jsou důvodem nižšího hodnocení práce. Také by mě zajímalo, co četl David Ujčík o Patočkovi, jakou literaturu používal při referování např. o pohybech lidské existence? Uvádí jen tři tituly sekundární literatury, zdá se mi, že ne všechny interpretační pohledy, která D. Ujčík uplatňuje, by se našly v těchto třech titulech.

Pro účel obhajoby se zastavím u některých formulací vyvolávajících otázky věcné, na které se obhajoba má soustředit především, z nichž na některé pak může David Ujčík odpovědět:

1. „Epoché znamená zaujmout odstup od přirozeného stanoviska vůči světu (jelikož náš přístup k němu nemůžeme předpokládat)...“(4) Co je míněno argumentem v závorce?

2. „Čisté fenomény i nadále obsahují poukaz k jednomu z pólů svého původu, kterým je transcendentní předmět, avšak předmět samotný zůstává na dále co do svého bytí uzávorkovaný.“(4) V jakém smyslu je transcendentní předmět původem fenoménu, jevu předmětu?

S tím souvisí i další otázka 3., k níž dává podnět autorův výklad následující myšlenky, kterou Patočka vyjadřuje ve studii „Přirozený svět a fenomenologie“³ následovně: „Tak například nemáme při věcném vědomí pouze nekonečné vědomí plurality perspektiv, které k sobě poukazují navzájem, nýbrž zároveň vědomí aperspektivnosti věci – věc sama není žádná perspektiva, i když je v ní dána.“ Toto místo David Ujčík komentuje v souladu se svou myšlenkou nezjevné stránky předmětu kladoucí odpor, na kterou už odkazují ve svém posudku výše: „Věc tak nemůže být pouze syntézou různých perspektiv. Neustále si udržuje svůj vnitřní horizont. Není-li však předmět nikdy plně přítomný a je-li zpochybněna možnost předmět plně obsáhnout prostřednictvím syntézy, zdá se tak že zde zaniká jedna z tendencí Husserlova projektu, totiž postavení nového absolutního základu pro novou epistemologii.“ (12)

3. V jakém smyslu zaniká v důsledku vzhledu do horizontové povahy danosti předmětu Husserlův projekt absolutního založení teorie poznání? Tuto otázku, vlastně hlavní otázku, kterou bych rád položil, lze vztáhnout i k formulaci věty, která se této problematice zřejmě týká v Závěru práce: „Hovořili jsme o tom, jak věci čerpají svou identitu ze vztažnosti a odkázanosti na jsoucná která je obklopují a na celek světa, ve kterém se tyto vztahy odehrávají.“(28)

4. Zajímalo by mě také vysvětlení myšlenky, podle které, jak píše D. Ujčík rovněž v Závěru: „Samotný celek světa jako takový však není v jevu přístupný, nýbrž manifestuje se ve vztazích a v polaritě. Tento přístup je v rámci Patočkova díla nazýván projektem takzvané a-subjektivní

² „Je to především kritická recepcie Patočkových učitelů a významných fenomenologů, Edmunda Husserla a Martina Heideggera, na základě, které Jan Patočka postupně buduje svou vlastní pozici.“ (1) Bez jisté danosti samotného předmětu, se mohu v reflexi obrátit na můj vlastní prožitek tohoto předmětu samotného... (4) Neleží v něm zároveň poukaz, že výslovná jednotlivá víra v jednotlivé jsoucné, je množná jen... (11) apod.

³ D. Ujčík tu chybně odkazuje na jiný text, ale odkaz na stránku příslušné edice je v pořádku.

fenomenologie.“(28) Co to znamená, že se svět sice nejeví, ale manifestuje „ve vztazích a v polaritě“?

Tolik několik otázek, pro rozpravu během obhajoby práce, která nepochybně splňuje požadavky, které klademe na bakalářské práce v oboru filosofie: je navzdory některým formálním nedostatkům věcně odpovídající myšlenkám, o kterých referuje, především u J. Patočky, a je přitom filosoficky podnětná, otvírá možnosti dalšího upřesnění a prohloubení. Autor tak ukazuje potenciál pro další, pokročilé studium filosofie.

Navrhuji hodnocení na spodní hranici jedničky, případně horní hranici dvojky.

V Praze dne 8. 2. 2024

Karel Novotný

KF, FHS UK